

**Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра філософських та соціальних наук**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою *КНТЕУ*
(пост. п. 6 від «*15*» *10*. 2018 р.)

Ректор
А.А. Мазаракі

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь

«бакалавр»

галузь знань

усі галузі

спеціальність

усі спеціальності

спеціалізація

усі спеціалізації

Київ 2018

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Л.В. Губицький, канд. істор. наук, доцент
Обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософських та
соціальних наук, протокол № від 0_.0_. 2018 р.

Рецензенти:

- Латигіна Н.А.**, завідувач кафедри філософських та соціальних наук,
доктор політичних наук, професор;
Канєва Т.В., декан факультету фінансів та банківської справи, кандидат
економічних наук, доцент;
Міняйло О.І., декан факультету економіки, менеджменту та
психології, кандидат економічних наук, доцент;
Пальчук П.М., в. о. декана міжнародної торгівлі та права, кандидат
юридичних наук, доцент;
Васильєва О.О., заступник декана факультету ресторанно-готельного та
туристичного бізнесу, кандидат технічних наук, доцент;
Головіна Д.В., заступник декана факультету обліку, аудиту та
інформаційних систем, канд. екон. наук, доцент;
Голік О.В., заступник декана факультету торгівлі та маркетингу, канд.
наук з соціальних комунікацій, доцент

Релігієзнавство

ПРОГРАМА ТА РОБОЧА ПРОГРАМА

освітній ступінь	«бакалавр»
галузь знань	усі галузі
спеціальності усі спеціальності	
спеціалізація	усі спеціалізації

ВСТУП

Навчальна дисципліна “Релігієзнавство” формує уявлення про особливості релігії як форми суспільної свідомості, осмислення духовного буття та соціальної реальності. Міждисциплінарна галузь наукового знання “Релігієзнавство” спрямована викласти особливості духовного життя та практик кожної людини, допоможе розкрити інтелектуальний потенціал майбутніх фахівців та уможливити усвідомлений вибір ними життєвих цінностей.

I. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (КОМПЕТЕНТНОСТІ), ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Важливе місце в підготовці висококваліфікованих спеціалістів у вищих навчальних закладах належить гуманітарним дисциплінам. Серед них – дисципліна «Релігієзнавство»: знання про походження та сутність релігії, її місце і роль в соціально-політичному, духовно-моральному житті суспільства.

Предмет: сутність, закономірності, виникнення та розвитку релігії і релігійних організацій; особливості кожної із світових релігій; характеристика релігійних процесів в Україні.

Місце в освітньому процесі: Попередніми умовами для вивчення дисципліни „Релігієзнавство” є базові знання з історії України та світової історії на рівні повної загальної середньої освіти. „Релігієзнавство” забезпечує міждисциплінарний зв’язок та створює необхідні умови для якісного засвоєння дисциплін “Філософія”, “Соціологія”, “Етика й естетика”, „Політологія”. Дисципліна належить до вибіркових.

Мета дисципліни полягає у розкритті та усвідомленні основних положень теорії релігії та проблем сучасного релігійного життя. Цілі дисципліни визначають конкретні завдання.

Завдання навчальної дисципліни:

- розкрити теоретичні засади релігії, визначити передумови її виникнення, тенденції функціонування та розвитку;
- розглянути історію становлення релігії та релігійних організацій;
- розкрити специфіку релігійних процесів в Україні, визначити місце і роль у сучасному світовому релігійному житті;

- сприяти збагаченню духовного світу студентів, зростанню інтересу до самостійного творчого осмислення релігійної спадщини, власній участі в релігійному будівництві в Україні;

У результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- визначення сутності релігії, її місця та ролі у житті людини та суспільстві;
- причини виникнення та існування релігії, типологію світових релігій;
- про національні та міжнародні релігійні організації, їхню участь в світовому екуменічному, миротворчому, екологічному русі;
- про особливості впливу релігії на різні сфери духовного життя суспільства;
- про конкретні віросповідання, які існують в Україні;

На основі вивчення дисципліни студент повинен вміти:

- визначити власну позицію у ставленні до релігії, її цінностей;
- розрізняти особливості конфесійної діяльності релігійних організацій в Україні;
- орієнтуватися у питаннях відносин між релігією, релігійними установами і державою;
- долати спотворення у ставленні до релігії та церкви, пов'язані з довготривалим пануванням державного атеїзму в Україні;
- свідомо брати участь у заходах, спрямованих на відродження духовної та релігійної культури української нації.

Зміст компетентностей

1. Соціально-особистісні та загальнокультурні:
цілісне уявлення про релігію, її сутність, особливості, місце й роль у житті людини і суспільства;
аналізувати релігійні процеси в розвитку націй, особливо стосовно українського етнонаціонального релігійного процесу
2. Загальнонаукові (інтелектуальні)
компетентності пізнавальної діяльності:
Усвідомлення взаємозв'язку релігії з економічними, політичними й іншими суспільними процесами;
Володіння основними термінами та поняттями релігієзнавства на рівні відтворення, тлумачення та використання у повсякденному житті
3. Універсальні професійні:
Застосовувати знання з релігієзнавства для визначення особистої поведінки та професійних орієнтацій
4. Спеціальні професійні:

Застосовувати знання з релігієзнавчих питань для вирішення практичних завдань, що стосуються як повсякденного життя, так і професійної діяльності

Контроль знань і засвоєння матеріалу з огляду на наявність однієї атестації передбачається через комп'ютерне тестування та письмову контрольну роботу після вивчення дисципліни. Підсумковий контроль – залік як завершальний етап вивчення дисципліни.

Поточний контроль здійснюється за 100-бальною системою.

II. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. РЕЛІГІЄЗНАВСТВО ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Релігієзнавство як вчення про релігію. Взаємозв'язок теологічного і філософського підходів до вивчення релігії. Релігія як історична форма світогляду, як особливості світосприйняття та світорозуміння. Сутність, природа та основні ознаки релігійної віри. Особливості методології розуміння релігії.

Різноманітність релігійних напрямків та їх класифікація. Плем'яні культури, національно-державні релігії та світові релігії. Політеїстичні та монотеїстичні релігії. Атеїзм, деїзм, пантеїзм.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7

Додатковий: 6, 11, 12, 15

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 2. РАННІ ФОРМИ РЕЛІГІЇ

Основні теорії походження релігії. Джерела архаїчної релігійності. Особливості первісних релігійних поглядів. Специфічні ознаки „міфологічного” мислення.

Основні форми та загальні риси первісних культур. Анімізм. Фетишизм – різновид анімізму. Магія. Табу. Тотемізм. Культ поховання. Реінкарнація. Ініціації. Шаманізм як форма діяльності служителів культури. Релігійний культвождів. Культ племінного бога. Аграрні релігійні культури.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 5, 6, 7

Додатковий: 15, 16, 21, 22

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 3. ТРАДИЦІЙНІ РЕЛІГІЇ СВІТУ

Характерні риси язичницької релігії у різних народів світу. Особливості давньослов'янського язичництва. Змістовна наповненість та функціональна значимість язичницьких богів.

Релігії Індії. Ведичний період. Пантеон Вед. Брахманізм. Джайнізм. Індуїзм і його особливості. Сектантство в індуїзмі. Кришнаїзм.

Релігії Китаю. Божества і ритуали у Стародавньому Китаї. Культ Неба. Конфуціанство. Даосизм як релігійне і культурне явище. Релігії в Японії. Синтоїзм – релігія культури природи.

Іудаїзм – одна з найдавніших релігій світу. Історія іудаїзму та його священні книги – Танах, Тора і Талмуд. Догматика і

загальні риси іудаїзму. Культ іудейської релігії. Іудаїзм як релігія закону. Обряди та звичаї. Напрямок іудаїзму в сучасному світі. Хасидизм. Караїми в історії іудейської релігії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5, 6, 7

Додатковий: 16, 18, 21, 23, 25

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 4. ПОХОДЖЕННЯ ТА СУТНІСТЬ ХРИСТІАНСТВА

Історичні передумови виникнення християнства. Ідейні джерела християнського віровчення. Новозавітна література про Христа. Теологічні та історичні джерела про походження Ісуса Христа. Проповідь Христа та його вчення. Місіонерська діяльність апостолів.

Історія становлення та розвитку християнства. Еволюція християнської церкви. Відносини християнських громад і держави в історії християнських церков. Перетворення християнства на державну, панівну релігію в Європі. Християнство як об'єднавчий чинник Європи. Еволюція християнства та формування його догматики та культу. Впорядкування християнського віровчення. Вселенські Собори і розколи церкви. Формування Символу Віри у християнстві. Ранні ересі (монтанізм, гностицизм, антитринітаризм, маніхейство, новатіанство, аріанство). Розкол християнства 1054 р. Екуменічний рух. Сучасне християнство як світова релігія.

Список рекомендованих джерел:

Основна література: 4, 5, 6, 7

Додаткова література: 7, 14, 25, 27, 31

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 5. ПРАВОСЛАВ'Я

Православ'я як різновид християнства. Історія виникнення та становлення православ'я. Відмінності православ'я від інших християнських конфесій. Православне віровчення і культ. Поняття треби у православній церкві. Таїнства: хрещення, миропомазання, причастя (євхаристія), покаяння (сповідь), священство (рукоположення або хіротонія), шлюб, елеопомазання (маслосвяття) у православ'ї. Церковний календар та його значення для християнських свят. Православні свята: великі, середні і малі; перехідні, неперехідні, загальні, храмові. Неділя. Пасха (Великдень) – свято усіх свят. Православності і традиції релігійного життя. Багатоденні та одnodенні пости. Гуманістичне значення християнської обрядовості. Місце і роль православ'я в сучасному світі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7
Додатковий: 1, 2, 5, 7, 14
Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 6. КАТОЛИЦИЗМ

Основні етапи історії католицизму в Європі. Історія виникнення та становлення інституту папства. Місце і роль кардиналів в ієрархічній структурі католицизму. Значення католицьких чернечих орденів. Практика Вселенських соборів. Структура сучасної католицької церкви. Східні Церкви в євхаристійній єдності з Римом.

Особливості католицького віровчення, догматики та обрядовості. Догмат про запас добрих справ, про непогрішність Папи Римського, про непорочне зачаття. Вчення про індульгенції. Шанування Богородиці. Поняття целібату. Театралізований культ в католицизмі. Шанування реліквій. Культ мучеників.

Екуменічна роль католицизму в сучасному світі. Духовний вплив католицизму на соціальне, політичне та економічне життя віруючих. Основні напрями діяльності Римо-католицької церкви. Особливості догматики, обрядовості та соціального вчення католицизму в сучасних умовах.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5, 6, 7
Додатковий: 1, 4, 8, 9, 11
Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 7. ГРЕКО-КАТОЛИЦИЗМ

Вітлення ідеї відновлення християнської єдності. Спроби налагодження зносин між Ватиканом і Руссю (1204 р., 1246-1247 рр., 1254 р.). Флорентійський собор 1439 р. Берестейський собор 1596 р. Умови прийняття унії та ставлення до них української шляхти та короля Сигізмунда III. Українська уніатська ієрархія. Зародження греко-католицизму в Україні. Козацький чинник у питанні релігійного об'єднання Русі.

Місце і роль унії у пробудженні національної свідомості українців. Греко-католицька церква в Східній Європі (кінець XVIII – початок XX ст.). Уніатський собор у Замості (1720 р.). Митрополитство А.Шептицького (1900-1944 р.).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4, 5, 6, 7
Додатковий: 1, 3, 4, 8, 9, 11
Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 8. ПРОТЕСТАНТИЗМ

Історичні умови виникнення протестантизму. Період Реформації. Відмінності протестантизму від православ'я і католицизму; особливості його догматики і культу. Виправдання людини вірою. Основоположні віроповчальні принципи протестантизму. Етика протестантизму.

Основні напрямки протестантизму: лютеранство, кальвінізм та англіканство. Мартін Лютер і лютеранство. Головні догмати лютеранського вчення. Кальвінізм як різновид реформаторського руху. Особливості пресвітеріанства та англіканства, анабаптизму, менонітства, квакерства.

Друга хвиля протестантизму: баптисти, євангелісти, п'ятдесятники, методисти, адвентисти, свідки Єгови, мормони.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7

Додатковий: 1, 4, 8, 9, 11

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 9. БУДДИЗМ ЯК СВІТОВА РЕЛІГІЯ

Зародження буддизму, історія та географія його розповсюдження. Основні постулати. Чотири «істини» буддизму. Закон карми та етика буддизму. Практика медитації. Буддистський канон. Головні школи буддизму. Духовна роль буддизму в історії народів Азії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7

Додатковий: 1, 13, 15, 16, 20

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 10. ІСЛАМ ЯК СВІТОВА РЕЛІГІЯ

Історія ісламу. Одкровення Муххамеда- пророка Аллаха та його діяння. Мусульманські священні книги: Коран, Сунна, Тафсір. Основні догмати ісламу: п'ять стовпів віри, сім віроповчальних положень. Культита свята ісламу. Умма в житті мусульман. Шаріат і його норми. Релігійна організація ісламу: муфтії, муедзин, хатіб, імам. Основні общини ісламу: суніти, шиїти, хариджити. Місце і роль халіфату у поширенні ісламу в світі. Сучасний розкол мусульманського світу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5, 6, 7

Додатковий: 1, 13, 15, 16, 20

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 10. РЕЛІГІЙНІСТЬ І ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Витоки українського православ'я. Прийняття християнства та перетворення його в державну релігію князем Володимиром. Православ'я на українських землях литовсько-польської доби (XIV – середина XVII ст.). Сутність церковних реформ у XVII ст. Старообрядництво. Скасування патріархату Петром I. Російське православ'я на службі Російської імперії.

Сутнісні риси українського православ'я, його відмінності від російської православної традиції. Рух за автокефалію українського православ'я та його наслідки (1917 – 1930-ті роки). Церква в Україні атеїстичної доби. Репресії проти духовенства, знищення храмів, використання церков не за призначенням, продаж церковних цінностей. Міжправославні церковні колізії в Україні 90-х років XX ст. Стан та динаміка розвитку релігійних відносин в сучасній Україні.

Загострення стосунків між православними релігійними організаціями в Україні на початку XXI ст. Ідея створення в Україні єдиної православної помісної церкви.

Рішення Львівського собору 1946 р. та подальше існування греко-католицької церкви в Україні («катакомбної»). Відновлення в 1989 р. і розвиток Української греко-католицької церкви в незалежній Україні. Римокатолицизм, протестантизм, іслам, іудаїзм та інші релігії в сучасній Україні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5, 6, 7

Додатковий: 1, 2, 3, 4, 5

Інтернет – ресурси: 1-7

Тема 11. БІБЛІЯ ЯК СВЯЩЕННА КНИГА І ЯК КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ФЕНОМЕН

Біблія як священна книга. Історія виникнення та структура Старого Заповіту. Основний зміст старозавітних книг. Основний зміст Нового Заповіту в структурі Біблії. Гуманістичний вплив Біблії на різні сфери духовного життя сучасної цивілізації. Сучасне тлумачення Біблії. Морально-етичні цінності Біблії. Значення Декалога та Нагорної проповіді в християнстві. Моральний компендіум Діянь апостолів, Послань апостолів. Застережене значення Апокаліпсису. Суть і значення апокрифічної літератури, кумранських рукописів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 5, 6, 7

Додатковий: 1, 2, 3, 4, 7, 14

III. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин / кредитів	з них			
		лекції	практичні (семінарські) заняття / МК	самостійна робота студентів	
1	2	3	4	6	7
Тема 1. Релігієзнавство як навчальна дисципліна	13	2	2	9	О, КТ, ЕК
Тема 2. Ранні форми релігії	13	2	2	9	О, КТ, ЕК
Тема 3. Національні традиційні релігії світу	15	2	4	9	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ
Тема 4. Походження та сутність християнства	17	4	4	9	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ
Тема 5. Православ'я	17	4	4	9	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ
Тема 6. Католицизм	17	4	4	9	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ
Тема 7. Греко-католицизм	13	2	2	9	О, КТ, ЕК
Тема 8. Протестантизм	17	4	4	9	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ
Тема 9. Буддизм як світова релігія	14	2	2	10	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ
Тема 10. Іслам як світова релігія	14	2	2	10	О, КТ, ЕК, ТЗ, РГ

Тема 11. Релігійність і церковне життя в Україні	16	4	2	10	О, КТ, ЕК
Тема 12. Біблія як священна книга і як культурно-історичний феномен	16	2	2	10	О, КТ, ЕК
Разом	180 год / 6 кредитів	34	34	112	
Підсумковий контроль – залік					

Скорочення:

опитування – О

комп'ютернетестування – КТ

експрес-контроль – ЕК

контрольна робота – КР

творче завдання – ТЗ

рольова гра - РГ

<p>Знати: теорії походження релігії, особливості первісних релігій. Вміти: визначати та аналізувати первісні культу.</p>	<p align="center">Тема 2. Ранні форми релігії План лекції</p> <p>1. Основні теорії походження релігії. 2. Джерела архаїчної релігійності. 3. Особливості первісних релігійних поглядів. Специфічні ознаки „міфологічного” мислення.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 5, 6, 7 Додатковий: 15, 16, 21, 22 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p align="center">Завдання для самостійної роботи</p> <p>Користуючись бібліотекою, мережею Інтернет, з’ясуйте, які існують підходи до питання про генезу релігії та як класифікують родоплемінні культу; охарактеризуйте культ поховання, реінкарнацію, ініціації, шаманізм як форму діяльності служителів культу, релігійний культ вождів, культ племінного бога, аграрні культу.</p> <p align="center">Семінарське заняття Первісні культу</p> <p>1. Основні форми первісних культів. 2. Загальні риси первісних культів. 3. Анімізм. Фетишизм – різновид анімізму. 4. Магія. 5. Табу. Тотемізм.</p>	<p align="center">2</p> <p align="center">9</p> <p align="center">2</p>	<p align="center">1-5</p>
<p>Знати: основні характерні риси національних традиційних релігій світу. Вміти: аналізувати змістовну наповненість язичницьких богів.</p>	<p align="center">Тема 3. Національні традиційні релігії світу (*) План лекції</p> <p>1. Характерні риси язичницької релігії у різних народів світу. 2. Змістовна наповненість та функціональна значимість язичницьких богів. 3. Особливості давньослов’янського язичництва.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 5, 6, 7 Додатковий: 16, 18, 21, 23, 25 Інтернет – ресурси: 1-7</p>	<p align="center">2</p>	

	<p align="center">Завдання для самостійної роботи</p> <p>На основі аналізу наукової літератури, підготуйте доповідь на теми: Іудаїзм як релігія закону; Обряди та звичаї іудаїзму; Напрямки іудаїзму в сучасному світі; Хасидизм. Караїми в історії іудейської релігії.</p> <p align="center">Семінарське заняття Релігії країн Азії</p> <p align="center"><i>Провести диспут щодо порівняльної характеристики релігій Індії, Китаю та Японії</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Релігії Індії. 2. Релігії Китаю. 3. Релігії в Японії. <p align="center">Семінарське заняття Релігія Ізраїлю</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Іудаїзм – одна з найдавніших релігій світу 2. Історія іудаїзму та його священні книги – Танах, Тора і Талмуд 3. Догматика і загальні риси іудаїзму. Культ іудейської релігії 	9	
<p>Знати: соціокультурні і передумови виникнення християнства.</p> <p>Вміти: аналізувати причини і наслідки становлення християнської церкви.</p>	<p align="center">Тема 4. Походження та сутність християнства(*)</p> <p align="center">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історичні передумови виникнення християнства. 2. Ідейні джерела християнського віровчення. 3. Новозавітна література про Христа. <p align="center">Рання християнська церква</p> <p align="center">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія становлення розвитку християнської церкви. 2. Християнські громади і держава. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5, 6, 7 Додатковий: 7, 14, 25, 27, 31 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p align="center">Завдання для самостійної роботи</p> <p>Зробіть аналіз теологічних та історичних джерел про походження Ісуса Христа, проповіді Христа та його вчення,</p>	2	1-5
		2	1-5
		9	

	<p>місіонерської діяльності апостолів. Християнство як об'єднавчий чинник Європи.</p> <p>Розглядаючи розвиток християнської церкви періоду Вселенських Соборів та раннього середньовіччя, визначте причини виникнення ранніх ересей.</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття</p> <p style="text-align: center;">Середньовічна християнська церква</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відносини християнських громад і держави в історії християнських церков. 2. Перетворення християнства на державну, панівну релігію в Європі. 3. Причини розколу християнства 1054 р. <p style="text-align: center;">Семінарське заняття</p> <p style="text-align: center;">Догматичне оформлення християнського віровчення</p> <p style="text-align: center;"><i>Підготовка та захист презентацій щодо еволюції догматики та культу християнства періоду Вселенських Соборів.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Еволюція християнства та формування його догматики й культу. 2. Вселенські Собори і розколи церкви. 3. Формування Символу Віри у християнстві. 	2	1-5
<p>Знати: православне віровчення, особливості культу православ'я.</p> <p>Вміти: аналізувати православний церковний календар.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 5. Православ'я(*)</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Православ'я як різновид християнства. 2. Історія виникнення та становлення православ'я. <p style="text-align: center;">Віроповчальні істини православ'я</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Православне віровчення і культ. 2. Відмінності православ'я від інших християнських конфесій. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7 Додатковий: 1, 2, 5, 7, 14 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p>Завдання для самостійної роботи Проаналізуйте церковний календар та його значення для православних свят.</p>	2	2
		9	

	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття Православна обрядовість <i>Підготовка та представлення аналітичної записки щодо традицій православного життя із вказанням маркетингових переваг для представників різних спеціальностей</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Православні свята: великі, середні і малі; перехідні, неперехідні, загальні, храмові. 2. Православності і традиції релігійного життя. 3. Гуманістичне значення православної обрядовості. 	2	1-5
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття Православ'я на сучасному етапі розвитку</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль таїнств та треб у православ'ї. 2. Місце і роль православ'я в сучасному світі 	2	1-5
<p>Знати: головні історико-релігієзнавчі концепції католицизму</p> <p>Вміти: порівнювати догмати католицизму та православ'я.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 6. Католицизм (*) План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи історії католицизму в Європі. 2. Особливості католицького віровчення, догматики та обрядовості. <p style="text-align: center;">Організаційна структура католицької церкви</p> <p style="text-align: center;">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія виникнення та становлення інституту папства. 2. Місце і роль кардиналів в ієрархічній структурі католицизму. 3. Значення католицьких чернечих орденів. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7 Додатковий: 1, 4, 8, 9, 11 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи</p> <p>Охарактеризуйте наступні питання: Особливості догматики, обрядовості та соціального вчення католицизму в сучасних умовах. Східні церкви в євразійській єдності з Римом.</p>	2	1-5

	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття Догматика католицизму</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Догмат про запас добрих справ, про непогрішність Папи Римського, про непорочне зачаття. 2. Вчення про індульгенції. Шанування Богородиці. Поняття целібату. 3. Театралізований культ в католицизмі. Шанування реліквій. Культ мучеників. <p style="text-align: center;">Семінарське заняття Вплив католицизму на життя вірних <i>Підготовка та представлення статті у газету щодо значення екуменізму та соціального, політичного, економічного життя Римо-католицької церкви та католиків</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екуменічна роль католицизму в сучасному світі. 2. Духовний вплив католицизму на соціальне, політичне та економічне життя віруючих. 3. Основні напрями діяльності Римо-католицької церкви. 	2	1-5
<p>Знати: місце та роль ідеї відновлення християнської єдності в християнській церкві</p> <p>Вміти: аналізувати розвиток української греко-католицької церкви в Україні</p>	<p style="text-align: center;">Тема 7. Греко-католицизм План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження греко-католицизму в Україні 2. Процес запровадження унії і пробудження національної свідомості українців 3. Діяльність Греко-католицької церкви в Східній Європі (кінець XVIII – початок XX ст.) 4. Уніатський собор у Замості (1720 р.). <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5, 6, 7 Додатковий: 1, 3, 4, 8, 9, 11 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи</p> <p>Визначте досягнення і недоліки митрополитства А.Шептицького (1900-1944 р.).</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Втілення ідеї відновлення християнської 	2	
	<p style="text-align: center;">Семінарське заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Втілення ідеї відновлення християнської 	2	1-5

	<p>єдності.</p> <p>2. Спроби налагодження зносин між Ватиканом і Руссю (1204 р., 1246-1247 рр., 1254 р.). Флорентійський собор 1439 р.</p> <p>3. Берестейський собор 1596 р. Умови прийняття унії та ставлення до них української шляхти та короля Сигізмунда III.</p>		
<p>Знати: головні історико-релігійні концепції протестантизму.</p> <p>Вміти: визначати і порівнювати роль принципів протестантизму.</p>	<p>Тема 8. Протестантизм (*)</p> <p>План лекції</p> <p>1. Історичні умови появи протестантизму. Період Реформації.</p> <p>2. Мартін Лютер і лютеранство. Головні догмати лютеранського вчення.</p> <p>Перша хвиля протестантизму</p> <p>План лекції</p> <p>1. Кальвінізм як різновид реформаторського руху.</p> <p>2. Англіканство та його особливості.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7 Додатковий: 1, 4, 8, 9, 11 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p>Завдання для самостійної роботи Проаналізуйте значення виправдання вірою; основоположних віроповчальних принципів протестантизму.</p>	2	
	<p>Семінарське заняття</p> <p>Друга хвиля протестантизму</p> <p>1. Причини другої хвилі протестантизму.</p> <p>2. Віроповчальні принципи анабаптизму, менонітів, баптистів, п'ятдесятників.</p> <p>3. Догматика квакерів, методистів, адвентистів, свідків Єгови, мормонів.</p>	9	
	<p>Семінарське заняття</p> <p>Етичне віровчення протестантизму</p> <p>Підготовка та представлення короткометражних фільмів, зрежисованих підгрупами студентів щодо етики протестантизму, відмінностей протестантизму від православ'я і католицизму, значення виправдання вірою</p>	2	1-5
		2	1-5

	<p>1. Роль і місце етики протестантизму</p> <p>2. Відмінності протестантизму від православ'я і католицизму</p> <p>3. Віровчення і культ протестантизму. Значення виправдання вірою.</p>		
<p>Знати: місце та роль чотирьох «істин» буддизму в організації буддистських общин</p> <p>Вміти: аналізувати соціальні засади буддизму</p>	<p>Тема 9. Буддизм як світова релігія (*)</p> <p>План лекції</p> <p>1. Зародження буддизму.</p> <p>2. Історія та географія розповсюдження буддизму.</p> <p>3. Основні постулати, чотири «істини» буддизму.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7 Додатковий: 1, 13, 15, 16, 20 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p>Завдання для самостійної роботи Аналізуючи організацію буддизму, визначте місце хінаяни у розповсюдженні цієї релігії</p> <p>Семінарське заняття Релігійна практика буддизму Організація і проведення дискусії щодо культової та моральної, медитативної практики буддизму</p> <p>1. Культова практика буддистів</p> <p>2. Законкарми та етика буддизму</p> <p>3. Практика медитації, буддистський канон.</p> <p>4. Головні школи буддизму, роль буддизму в історії народів Азії.</p>	2	10
	<p>Тема 10. Іслам як світова релігія</p> <p>План лекції</p> <p>1. Історія появи ісламу. Одкровення пророка Аллаха – Муххамеда та його діяння.</p> <p>2. Мусульманські священні книги: Коран, Сунна.</p> <p>3. Основні догмати ісламу.</p> <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 5, 6, 7 Додатковий: 1, 13, 15, 16, 20, 21 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p>	2	1-5
<p>Знати: п'ять стовпів віри ісламу в організації мусульманських общин</p> <p>Вміти: аналізувати соціальні засади ісламу</p>			

	<p>Аналізуючи організацію ісламських держав, визначте місце у них релігійного фактору, значення халіфату у розповсюдженні ісламу</p> <p style="text-align: center;">Семінарське заняття Релігійна практика ісламу</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть культів та свят ісламу 2. Умма в житті мусульман 3. Шаріат і його норм. 4. Головні течії ісламу; організацію ісламу; основні общини ісламу: суніти, шіїти, хариджити; причини розколу мусульманського світу 	10	
<p>Знати: головні історичні колізії в між церковним відносинах в Україні.</p> <p>Вміти: визначати роль ідеї створення в Україні єдиної православної помісної церкви.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 11. Релігійність і церковне життя в Україні План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки українського православ'я. Прийняття християнства та перетворення його в державну релігію князем Володимиром. 2. Сутнісні риси українського православ'я. 3. Відмінності українського православ'я від російської православної традиції. <p style="text-align: center;">Релігія в Україні радянського періоду План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Церква в Україні атеїстичної доби. 2. Репресії проти духовенства, знищення храмів, використання церков не за призначенням. 3. Продаж церковних цінностей. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 5, 6, 7 Додатковий: 1, 2, 3, 4, 5 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самостійної роботи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте процес відновлення в 1989 р. і розвитку Української греко-католицької церкви в незалежній Україні; становище Римо-католицизму, протестантизму, ісламу, іудаїзму та інші релігій в сучасній Україні. <p>Визначте значення ідеї створення в</p>	2	1-5
		10	

	<p>Українієдиноїправославноїпомісної церкви.</p> <p align="center">Семінарське заняття</p> <p align="center">Історія релігійних відносин в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток православ'я на українських землях литовсько-польської доби (XIV – середина XVII ст.) 2. Сутність церковних реформ у XVII ст. 3. Міжправославні церковні колізії в Україні 90-х років XX ст. 4. Діяльність православних релігійних організацій в Україні на початку XXI ст.; стан та динаміка розвитку релігійної ситуації в сучасній Україні. 	2	1-5
<p>Знати: історію виникнення, структуру Старого і Нового Заповіту</p> <p>Вміти: аналізувати богословське та наукове тлумачення Біблії.</p>	<p>Тема 12. Біблія як священна книга і як культурно-історичний феномен</p> <p align="center">План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біблія як священна книга. 2. Історія виникнення, структура Старого Заповіту. 3. Основний зміст старозавітних книг. <p>Список рекомендованих джерел: Основний: 2, 5, 6, 7 Додатковий: 1, 2, 3, 4, 7, 14 Інтернет – ресурси: 1-7</p> <p align="center">Завдання для самостійної роботи</p> <p>Проаналізуйте моральний компендіум Діянь апостолів, Послань апостолів; застережне значення Апокаліпсису.</p> <p align="center">Семінарське заняття</p> <p align="center">Значення Нового Заповіту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Новий Заповіт в структурі Біблії, його основний зміст. 2. Декалог та Нагорна проповідь. 3. Суть і значення апокрифічної літератури, кумранських рукописів. 4. Вплив Біблії на різні сфери духовного життя суспільства; сучасне тлумачення Біблії. 	2	
		10	
		2	1-5
Разом		180	100

У. Список рекомендованихджерел²

1. Основні

1. Борисова З.О. *Основирелігієзнавства*. – К.: Центр навчальноїлітератури, 2006. – 288 с.
2. Гнот С.І. *Релігієзнавство*. – Л.: ЛДУФК, 2011. – 163 с.
3. Докаш В.І. *Загальнерелігієзнавство*. – Чернівці: Рута, 2009. – 184 с.
4. *Історія релігії в Україні: Навч. посібник*. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1999. – 735 с.
5. Лубський В.І., Лубська М.В. *Історія релігій: Підручник*. – К.: Центр навчальноїлітератури, 2004. – 696 с.
6. *Релігієзнавство: Підручник / За ред. В.І.Лубського, В.І.Теремка*. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 408 с.
7. *Релігієзнавство: Навчальний посібник / А.Г.Баканурський та ін.* – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 304 с.

2. Додаткові

1. Академічнерелігієзнавство: Підручник. / За наук.ред. професора А.Колодного. – К.: СвітЗнань, 2000. – 862 с.
2. *Біблія або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту*. – К.: Виданнямісійного товариства “Новезиття. КемпусКрусейд Фор Крайст”, 1992. – 959+296 с.
3. *Біблія: Книги священного писання Ветхого и Нового Завета*. – М., 1976.
4. Богомоллов А.И. *Религии мира*. – Ростов н/Д., 2005. – 667 с.
5. Брайчевський М.Ю. *Утвердженняхристиянства на Русі*. – К.: Наук.думка, 1988. – 259 с.
6. Гараджа В.И. *Религиеведение: Учеб.пособие для студентов вузов и препод. ср. школ. 2-е изд.* – М.: Аспект Пресс, 1995. – 315 с.
7. Гече Г. *Библейские истории*. – М.: Политиздат, 1989. – 318 с.
8. Губман Б.Л. *Современная католическая философия: Человек и история*. – М.: Высш. школа, 1988. – 188 с.
9. Дудар Н.П. *Нові релігійні течії: український контекст*. – К., 2000. – 132 с.
10. *Духовность / Гл.ред. В.Дудик*. – К., 2008. – 686 с.
11. *Єрмановська Г.Е. Релігійна родів світу*. – К., 2014. – 319 с.

---

² Курсивом позначені джерела, наявні в бібліотеці Київського національного торговельно-економічного університету

12. Історія світової релігієзнавчої думки / Уклад. Н.С.Мизак. – Чернівці, 2012. – 159 с.
13. Іслам: Краткий справочник. – М.: Наука, 1986. – 137 с.
14. Иванов П. Христианство и религии мира. – М.: Про-пресс, 2001. – 223 с.
15. Кабо В. Происхождение религии: история проблемы. – Канберра: Алчеринга, 2002. – 149 с.
16. *Калінін Ю.А., Харьковщенко Є.А. Релігієзнавство: Підруч. – К.: Наук.думка, 1998. – 335 с.*
17. Каутский К. Происхождение христианства. – М.: Политиздат, 1990. – 463 с.
18. *Колодний А.М. Релігієзнавчий словник. – К.: Четвертахвиля, 1996. – 389 с.*
19. Конфесіологія релігії / за ред.. А.М.Колодного. – К., 2009. – 237 с.
20. Коран. / Пер. (с араб.) И.Ю.Крачковского; [Предисл.В.Беляева, П.Грязневича]. – М.: Раритет, 1990. – 527 с.
21. *Латигіна Н.А. Іслам: шлях крізь століття. Многографія. / Н.А.Латигіна. – К.: КНТЕУ, 2016. – 360 с.*
22. Леонидов Ф. Введение в вероучение народов мира. – М.: Флинта, 2005. – 123 с.
23. Летягова Т.В. Понятия духовной сферы. – М.: Макс пресс, 2001. – 97 с.
24. Лешан В.Ю. Короткий релігієзнавчий словник. – Чернівці: Рута, 2007. – 128 с.
25. Лешан В.Ю. Основирелігієзнавства. – Чернівці, 2010. – 359 с.
26. Лубський В.І. Історія релігій: В 2 т. Т.1. – К., 2007. – 383 с.; Т.2. – К., 2008. – 423 с.
27. *Лубський В.І., Предко О.І. Психологія релігії: Підручник і хрестоматія. – Ч.1.: – Київ: “Центр учбової літератури”, 2004. – 208 с.*
28. *Лубський В.І. Релігієзнавство. – К.: Вілбор, 1997. – 480 с.*
29. Людина: дух, душа, тіло / Я.Білик. – Х.: Лівий берег, 1999. – 147 с.
30. Мифологический словарь / И.Н.Лосева. – Ростов н/Д.: Феникс, 2000. – 576 с.
31. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. – М.: Сов.энциклопедия, 1991. – Т. 1. – 671 с. – Т. 2. – 680 с.
32. Лозинский С.Г. История папства. – 3-е изд. – М.: Политиздат, 1986. – 382 с.
33. Отче наш. Молитовник. – Ужгород: Карпати, 1991. – 351 с.

34. Практичне релігієзнавство / За ред. проф. А. Колодного. – К., 2012. – 314 с.
35. Радугин А.А. Введение в религиоведение: теория, история и современные религии: курс лекций. – М.: Центр, 1999. – 240 с.
36. Религиоведение: энциклопедический словарь / И.В. Аверченко. – М., 2006. – 1255 с.
37. Релігія в сучасному світі / Г. Теодорович; Г. Зімонь. – Л.: Свічадо, 2007. – 504 с.
38. Світоглядні основи та наукові докази Розумного Задуму в генезі життя та Всесвіту. – Острог, 2014. – 364 с.
39. Слобідський С., протоієрей. Закон Божий. – К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2003. – 654 с.
40. Сухов А.Д. Введение христианства на Руси. – М.: Мысль, 1987. – 302 с.
41. Торгашев Г.А. Основы религиоведения. – СПб: Питер, 2004. – 364 с.

Internet-ресурси

1. http://risu.org.ua/ua/index/all_news/culture/theology (Релігійно-інформаційна служба України)
2. <http://religions.unian.ua/orthodoxy> (Православний відділ УНІАН)
3. <https://ukreligieznastvo.wordpress.com/uar/> (Українська асоціація релігієзнавців)
4. <http://ers.mar.in.ua/index.php/ua/> (Релігієзнавчі нарис)
5. <http://religii.rbc.ua/rus/v-ukraine-prezentovan-novyuy-nauchno-populyarnyy-filosofsko-11092013093900> (журнал «Апейрон»)
6. <http://mar.in.ua/ua/> (молодіжна асоціація релігієзнавців)
7. <http://tureligious.com.ua/> (портал філософія та релігієзнавство)